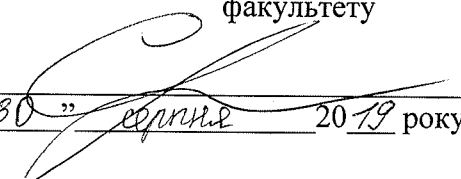

Львівський національний університет імені Івана Франка
(повне найменування вищого навчального закладу)
Філологічний факультет
Кафедра української фольклористики імені акад. Ф. Колесси

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного
факультету

“ 30 ” серпня 20 19 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська усна народна словесність

галузь знань	(назва навчальної дисципліни) <u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	(шифр і назва напрямку підготовки) <u>035 Філологія</u>
спеціалізація	(шифр і назва спеціальності) <u>035.01 Українська мова та література</u>
факультет	(назва спеціалізації) <u>філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

Львів – 20 19 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Українська усна народна словесність» для студентів

Спеціальності 035.01 Філологія (Українська мова та література) „___” ____, 20__ року- __ с.

Розробник: доктор філол. наук, доцент, Пилипчук Святослав Михайлович

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри української фольклористики
імені академіка Річарета Калесси

Протокол від. “29” серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри _____

_____ (підпис) (Іванків В.М.)
(прізвище та ініціали)

“29” серпня 2019 року

Затверджено Вченою радою філологічного факультету

Протокол від. “30” серпня 2019 року № 1

“30” серпня 2019 року
(_____)

Голова

_____ (підпис) Пилипчук С.М.
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Українська усна словесність

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, –	Галузь знань <hr/> (шифр, назва)	Нормативна	
Модулів – 2	Напрямок філологія <hr/> (шифр, назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування) українська мова та література	1-й	-й
Курсова робота		Семестр	
Загальна кількість годин - 48		2-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента -	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції	
		16 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		32 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	год.
ІНДЗ:			
Вид контролю: іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: висвітлити багатство української уснословесної традиції, розкрити специфіку жанрової системи національного фольклору (обрядовий та позаобрядовий фольклор, фольклорна поезія та проза), навчити студентів провадити якісний текстологічний аналіз найбільш яскравих зразків кожної генологічної одиниці фольклору.

Завдання: навчити студентів ідентифікувати жанри української усної словесності, здійснювати їх наукову інтерпретацію, аналізувати різні теоретичні концепції щодо походження та функціональних потенцій фольклорних творів, ознайомити студентів із продуктивними знахідкам учених-уснословеснознавців.

В результаті вивчення цього курсу студент повинен

знати: знакові публікації творів українського фольклору від початку XIX ст. до першого десятиліття XXI ст.

основні теоретичні відомості про центральні жанри української усної словесності (колядки, щедрівки, гаївки, веснянки, купальські пісні, жнивварські пісні, весільні пісні, думи, історичні пісні, балади, співанки-хроніки, казки, легенди, перекази, оповідання, загадки, прислів'я, приказки тощо);

специфіку взаємозв'язку фольклорного твору із обрядом; етапи формування української фольклорної традиції;

концептуальні тези центральних праць повідних adeptів уснословеснознавства.

вміти: диференціювати різні фольклорні жанри;
здійснювати поетикальний аналіз фольклорного тексту;
виокремлювати історичну основу окремих зразків;
встановлювати приблизний час виникнення уснословесного твору;
провадити аналітичний розбір праць тих дослідників, що відіграли провідну роль у вивченні певної фольклористичної проблеми

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Билини.

Жанрове визначення билини. Питання співвіднесеності реального та вигаданого у їх художньому змісті. Билини як жанр прадавньоукраїнської епічної пісенності. М. Возняк та М. Грушевський про билини. Характеристика билин "Київського списку" (за вибором). Загальні питання поетики билин

Тема 2. Народні думи.

Питання жанру. Характеристика основних концептуальних підходів до окреслення параметрів думи у дослідженнях М.Максимовича, Ф.Колесси, К.Грушевської та ін. Проблеми класифікації та систематизації народних дум. Загальна характеристика найдавніших дум (художній зміст, проблематика, образи, поетика тощо). Текстовий аналіз дум: а) "Маруся Богуславка"; б) "Втеча трьох братів з города Азова"; в) "Івась Удовиченко, Коновченко"; "Смерть козака на Кодині-долині". Загальна характеристика дум нової історичної доби (художній зміст, проблематика, образи, поетика тощо). Текстовий аналіз дум: а) "Хмельницький і Барабаш"; б) "Утиски орендарів"; в) "Козак нетяга Фесько Ганжа Андйбер". Загальна характеристика соціально-побутових дум (художній зміст, проблематика, образи, поетика тощо). Текстовий аналіз дум: а) "Вдова і три сини"; б) "Козацьке життя"; в) "Повернення удовиченка до матері".

Тема 3. Історичні пісні.

Жанрове визначення історичної пісні. Праця М.В.Гоголя "Про українські пісні". Принципи тематичної класифікації історичних пісень. Історичні пісні про події 15 – 1-ї псл. 17 ст. Текстовий аналіз однієї з пісень цього періоду. "Пісня про Байду" ("В Цареграді на риночку"). Стаття І.Франка "Пісня про Байду". Патріотичні мотиви історичних пісень періоду Хмельниччини та Руїни. Образи ватажків національно-визвольних повстань українського народу в історичних піснях про події 17 – поч. 18 ст. Доба гайдамаччини в історичній пісні. Проблематика і зміст пісні про Саву Чалого "Ой був в Січі старий козак". Пісні національно-визвольної боротьби 20 ст.: стрілецькі, пісні ОУН-УПА.

Тема 4. Співанки-хроніки.

Співанки-хроніки у системі фольклорних жанрів. Жанрові особливості пісень-хронік (новин). Класифікація новин. Пісні-хроніки з історичною основою. Соціально-побутові пісні-хроніки. Родинно-побутові пісні-хроніки. Явище сфрагіади у жанрі. Художньо-виражальна специфіка пісень-хронік. Регіон поширення жанру.

Тема 5. Українська народна казка.

Жанрова специфіка народної казки. Теоретичні підходи до аналізу казки (міфологічна, антропологічна, міграційна теорії). Національне та інтернаціональне (етнічне і загальнолюдське) у казках. Казка в системі жанрів фольклорної прози. Інкрустація казок іншими, менш об'ємними жанрами (пісеньки, загадки тощо). Історія дослідження жанру. Класифікація народних казок. Звіриний епос. Чарівні (героїко-фантастичні) казки. Соціально-побутові казки. Кумулятивні казки. Поетика української народної казки.

Тема 6. Фольклорна проза.

Фольклорна проза: специфіка диференціації. Жанрові особливості легенд, переказів, оповідань. Мала фольклорна проза. Жанр паремій. Історія вивчення паремій. Найважливіші пареміографічні пам'ятки. Видове розмежування паремій: прислів'я, приказки, вітання, порівняння, прикмети, примовки тощо. Генеза жанру. Поетика прозових жанрів фольклору. Український народний анекдот: специфіка комічного.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Героїчний епос.												
Тема 1. Билини.	6	2	4									
Тема 2. Народні думи.	12	4	8									
Тема 3. Історичні пісні.	6	2	4									
Тема 4. Співанки-хроніки.	4	2	2									
Разом – зм. модуль 1	28	10	18									
Змістовий модуль 2. Фольклорна проза.												
Тема 5. Українська народна казка	8	2	6									
Тема 6. Фольклорна проза.	15	4	8									
Разом – зм. модуль 2	23	6	14									
Усього годин	51	16	32									

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Жанрове визначення билини. Питання співвіднесеності реального та вигаданого у їх художньому змісті. Билини як жанр прадавньоукраїнської епічної пісенності. М. Возняк та М. Грушевський про билини. Характеристика билин "Київського списку" (за вибором). Загальні питання поетики билин.	4
2	Питання жанру думи. Характеристика основних концептуальних підходів до окреслення параметрів думи у дослідженнях М.Максимовича, Ф.Колесси, К.Грушевської та ін. Проблеми класифікації та систематизації народних дум. Загальна характеристика найдавніших дум (художній зміст, проблематика, образи, поетика тощо). Текстовий аналіз дум: а) "Маруся Богуславка"; б) "Втеча трьох братів з города Азова"; в) "Івась Удовиченко, Коновченко"; "Смерть козака на Козині-долині". Загальна характеристика дум нової історичної доби (художній зміст, проблематика, образи, поетика тощо). Текстовий аналіз дум: а) "Хмельницький і Барабаш"; б) "Утиски орендарів"; в) "Козак	8

	нетяга Фесько Ганжа Андибер". Загальна характеристика соціально-побутових дум (художній зміст, проблематика, образи, поетика тощо). Текстовий аналіз дум: а) "Вдова і три сини"; б) "Козацьке життя"; в) "Повернення удовиченка до матері".	
3	Жанрове визначення історичної пісні. Праця М.В.Гоголя "Про українські пісні". Принципи тематичної класифікації історичних пісень. Історичні пісні про події 15 – 1-ї пол. 17 ст. Текстовий аналіз однієї з пісень цього періоду. "Пісня про Байду" ("В Цареграді на риночку"). Стаття І.Франка "Пісня про Байду". Патріотичні мотиви історичних пісень періоду Хмельниччини та Руїни. Образи ватажків національно-визвольних повстань українського народу в історичних піснях про події 17 – поч. 18 ст. Доба гайдамаччини в історичній пісні. Проблематика і зміст пісні про Саву Чалого "Ой був в Січі старий козак". Пісні національно-визвольної боротьби 20 ст.: стрілецькі, пісні ОУН-УПА.	4
4	Співанки-хроніки у системі фольклорних жанрів. Жанрові особливості пісень-хронік (новин). Класифікація новин. Пісні-хроніки з історичною основою. Соціально-побутові пісні-хроніки. Родинно-побутові пісні-хроніки. Явище сфрагіади у жанрі. Художньо-виражальна специфіка пісень-хронік. Регіон поширення жанру.	2
5	Жанрова специфіка народної казки. Теоретичні підходи до аналізу казки (міфологічна, антропологічна, міграційна теорії). Національне та інтернаціональне (етнічне і загальнолюдське) у казках. Казка в системі жанрів фольклорної прози. Інкрустація казок іншими, менш об'ємними жанрами (пісеньки, загадки тощо). Історія дослідження жанру. Класифікація народних казок. Звіриний епос. Чарівні (геройко-фантастичні) казки. Соціально-побутові казки. Кумулятивні казки. Поетика української народної казки.	6
6	Фольклорна проза: специфіка диференціації. Жанрові особливості легенд, переказів, оповідань. Мала фольклорна проза. Жанр паремій. Історія вивчення паремій. Найважливіші пареміографічні пам'ятки. Видове розмежування паремій: прислів'я, приказки, вітання, порівняння, прикмети, примовки тощо. Генеза жанру. Поетика прозових жанрів фольклору. Український народний анекдот: специфіка комічного.	8

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Написання реферату, в якому було б висвітлено основні положення одного із жанрів українського фольклору.

7. Методи навчання

У курсі передбачено використання теоретичного потенціалу описово-аналітичного, порівняльно-історичного, культурно-історичного, біографічного, історіографічного, естетичного, еволюційно-генетичного, семантичного, типологічного, психологічного, текстологічного та структурного методів.

8. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Приклад розподілу балів, які отримують студенти (для екзамену)

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2		50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
6	12	6	3	9	14		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендована література

Базова

- Українські билини: Історико-літературне видання східнослов'янського епосу / Упорядкування В. Шевчука. – К., 2004.
- Былины : В 2-х т. – М., 1958 (вступна стаття і примітки В. Проппа та Б. Путилова).
- Былины. Киевский цикл. – К., 1982 (вступна стаття і примітки І.П. Березовського).
- Возняк М. Історія української літератури: У двох книгах. – Львів, 1992. – Книга 1. – С.218-223.
- Грушевський М.С. Відгомони дружинного епосу // Грушевський М.С. Історія української літератури: В 6 т., 9кн. – К., 1994. – Т. IV. Книга I. – С. 12-176.
- Аникин В.П. Русский богатырский эпос. – М., 1964.
- Астахова А.М. Былины: итоги и проблемы изучения. – М. – Л., 1966.
- Пропп В.Я. Язык былин как средство художественной изобразительности // Пропп В.Я. Собрание трудов. Сказка. Эпос. Песня. – М., 2001. – С. 111-144.
- Пропп В.Я. Основные этапы развития русского героического эпоса // Пропп В.Я. Собрание трудов. Сказка. Эпос. Песня. – М., 2001. – С. 145-176.
- [Цертелев М.] Опыт собрания старинных малороссийских песней. – СПб., 1819.

11. [Срезневский И.И.] Запорожская старина. – Харьков, 1833-1838.
12. [Лукашевич П.] Малорусские и червонорусские народные думы и песни. – СПб., 1836.
13. Героїчний епос українського народу. Хрестоматія. – К., 1993.
14. Записки о Южной Руси. Издал П.Кулиш. – СПб., 1856. – Т.І.
15. Исторические песни малорусского народа с объяснениями В.Антоновича и М.Драгоманова. – К., 1874-1875. – Т. 1-2.
16. Українські народні думи. Том І. Тексти 1-13 і вступ К.Грушевської. – К., 1927. (Перевидання 2004 р.).
17. Грушевська К. Збирання і видавання дум в ХІХ і в початку ХХ віку // Українські народні думи. – К., 1927. – Т. 1. – С. ХІІІ-ССХХ.
18. Житецкий И. Мысли о народных малорусских думах. – К., 1893.
19. Українські народні думи. Том другий корпусу. Тексти 14-33, вступ К.Грушевської. – К., 1931. (Перевидання 2004р.).
20. Народны думи. впорядкував і пояснив др. М.Пачовський. – Львів, 1901, 1903. – Ч.1-2.
21. Українські записи Порфирія Мартиновича. – К., 1906.
22. Українські народні думи та історичні пісні. – К., 1955.
23. Думи. Упорядкування текстів, вступна стаття, примітки Г.Нудьги. – К., 1969.
24. Андриевский М.А. Козацкая дума о трех азовских братьях в пересказе с объяснениями и разбором ее. з Одесса, 1884.
25. Грицай М.С.Думи // Грицай М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф. Українська народнопоетична творчість. – К., 1983.
26. Кирдан Украинские народные думы / XV – начало XVI в. – М., 1965.
27. Кирдан Б. Украинский эпос. – М., 1965.
28. Колесса Ф. Мелодії українських народних дум. – Львів, 1910, 1913. – Т. 1-2.
29. Колесса Ф. Про генезу українських народних дум. – Львів, 1922.
30. Колесса Ф. Фольклористичні праці. – К., 1970.
31. Колесса Ф. Формули закінчення в українських народних думах // ЗНТШ. 1935. – Т. CLIV/
32. Колесса Ф. Хмельниччина в українських народних піснях і думах // Записки історичного і філологічного факультетів Львівського національного університету. – Львів, 1940. – Т.1.
33. Максимович М. Українські пісні, видані М.Максимовичем. Фотокопія видання 1827 р. – К., 1962.
34. Максимович М. Украинские народные песни. – М., 1834.
35. Метлинський А. Народные южнорусские песни. – К., 1856.
36. Мишанич С. Один із підрозділів українських народних дум // ЗНТШ. – ССХХІІІ. Праці секції етнографії та фольклористики. – Львів, 1992.
37. Мишанич С. Принципи наукового видання повного зібрання українських народних дум // Народна творчість та етнографія. – 1989. №5.
38. Науменко В. происхождение малорусской думы о Самуиле Кошке // Киевская старина. – 1883. – Кн.6.
39. Павлій П.Д. Думи // Українська народна поетична творчість. – К., 1958. – Т.І.
40. Перетц В. Українські думи // ЛНВ. – 1907. - №4.
41. Рильський М. Героїчний епос українського народу. – К., 1955.
42. Студинський К. Лірники. – Львів, 1894.
43. Сумцов Н. Дума об Алексее Поповиче. – К., 1894.
44. Сумцов М. Українські думи. – Львів, 1914.
45. Чернопиский М. Дума // Українська фольклористика. Словник-довідник. – Тернопіль, 2008. – С.88-91.
46. Исторические песни малорусского народа с объяснениями В.Антоновича и М.Драгоманова. – К., 1874. – Т. 1, 2.
47. Див. також: Драгоманов М.П. Выбране (... Мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні). – К., 1991. – С. 46-59.
48. Героїчний епос українського народу. Хрестоматія. – К., 1993.

49. Українські народні думи та історичні пісні. – К., 1955.
50. Історичні пісні. – К., 1961.
51. Гоголь Н.В. О малороссийских песнях // Гоголь Н.В. Собр. соч.: В 7 т. – М., 1967. – Т. 6. – С. 112-119.
52. Грицай М.С. Історичні пісні // Грицай М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф. Українська народнопоетична творчість. – С. 120-137.
53. Грушевський М.С. Байда-Вишневецький в поезії та історії. – К., 1908.
54. Дем'ян Г. Степан Бандера в українському пісенному фольклорі // Українські проблеми. – К., 1995. - № 2. – С. 109-124.
55. Костомаров Н.И. Об историческом значении русской народной поэзии // Костомаров М. Славянская мифология. – К., 1994. – С. 108-123.
56. Родіна М.С. Історичні пісні // Українська народна поетична творчість. – К., 1958. – Т. 1. – С. 512-570.
57. Франко І.Я. Студії над українськими народними піснями. – Твори: У 50 т. – Т. 42, 43.
58. Стрілецька Голгофа / Упоряд., авт. вступ. статті і приміток Т.Ю.Салига. – Львів, 1992.
59. Кузьменко О. Стрілецькі пісні. – Львів, 2005.
60. Франко І. Жіноча неволя в руських піснях народних. (пісня про Шандаря)
61. Пісні-хроніки // Упорядкування О. Дея і С. Грици. – Київ, 1972
62. В.Шухевич Гуцульщина. – 3 т.
63. Березовський І. П. Українські народні казки про тварин // Казки про тварин. – К.: Наукова думка, 1976. – С. 9-44.
64. Богоніс О. “Звіриний епос” творчості В.Гнатюка (на прикладі українських народних байок) // Наукові записки: Серія. Літературознавство. – Тернопіль, 2001. – Вип. X (До 130-річчя народження Володимира Гнатюка). – С. 158-167.
65. Бріцина О.Ю. Українська народна соціально-побутова казка (специфіка та функціонування). – К.: Наук. думка, 1989. – 151 с.
66. Гнатюк В.М. Деякі уваги над байкою // Вибрані статті про народну творчість. – К.: “Наук. думка”, 1996. – С.173-196
67. Грушевський М.С. Казка // Грушевський М.С. Історія української літератури: У 6 т. 9 кн. – К.: Либідь, 1993. – Т.1. – С. 330-368.
68. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору. – Луцьк: Вежа, 1997. – 296 с.
69. Дунаєвська Л.Ф. Українська народна казка. – Київ: Видавництво при Київському державному університеті об'єднання “Вища школа”, 1987. – 127 с.
70. Івашків В. Український фольклор // Конспект. Український освітній журнал. Науково методичний додаток). – 1994. – № 3-4. – С. 136-137).
71. Кулиш П. Сказки и сказочники // Записки о Южной Руси. – Санкт-Петербург, 1857. – С.12-20.
72. Мелетинский Е.М. Герой волшебной сказки. Происхождение образа. – М.: Издательство восточной литературы, 1958. – 263 с.
73. Петров В. Казки // Енциклопедія українознавства. Загальна частина: В 3-ьох томах. – К., 1994. – Т.1. – С.270.
74. Пропп В. Морфология сказки. – М.: Наука, 1969. – Изд. 2-е. – С.13-97.
75. Пропп В.Я. Исторические корни волшебной сказки. – Л.: Изд. Ленинградского ун-та, 1986. – 365 с.
76. Пропп В.Я. Принципы классификации фольклорных жанров // Советская этнография. – 1964. – № 4. – С.12-24.
77. Пропп В.Я. Фольклор и действительность: Избр. статьи. – М.: Наука, 1976. – С. 97-120.
78. Рошияну Н. Традиционные формулы сказки. – М.: Наука, 1974. – С.18.
79. Франко І. Національний колорит у казках Бодяньського // Іван Франко. Зібрання творів у 50-ти томах. – К.: Наукова думка, 1981. – Т. 34. – С.449-456.
80. Франко І. Що таке казковий мотив // Іван Франко. Вибрані статті про народну творчість / Упор. О.І. Дей. – К.: Видавництво Академії наук Української РСР, 1955. – С.183-184.
81. Чумарна М. Мандрівка в українську казку; Приказкове коло / Упоряд. Б.П. Чепурко. – Львів: Каменяр, 1994. – 79 с.
82. Драгоманов М. Малороссийские народные предания и рассказы. – К., 1876.
83. Ількевич Г. Галицькі приповідки і загадки. – Відень, 1841.
84. Мишанич О. Народні оповідання. – К., 1986. – 336 с.

85. Номис М. Українські приказки, прислів'я і таке інше. – СПб., 1864.
86. Пазяк М. Українські прислів'я та приказки: проблеми пареміології та пареміографії. – К., 1984. – 201 с.
87. Пилипчук С. "Галицько-руські народні приповідки": пареміологічно-пареміографічна концепція І.Франка. – Львів, 2008. – 220 с.
88. Сокіл В. Український історико-героїчний переказ. – Львів, 2003. – 319 с
89. Франко І. Зібрання творів: У 50-ти томах. – К., 1976-1986.